

Osaajat ja osaaminen ratkaisevat

Parlamentaarinen TKI-työryhmä 29.9.2022

Rehtori Ilkka Niemelä, Aalto-yliopisto
Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry

Tarvitsemme suurempaa innovaatiokyvykkyyttä. Osaajien ja uutta luovan tutkimuksen merkitys kasvaa.

- TKI-tavoitteiden toteutumiseksi tarvitaan suomalaisten ja kansainvälisten yritysten merkittäviä TKI-investointeja. Kansainvälisten yritysten TKI-investointien sijoittumisessa tärkein tekijä on korkeatasoisen tutkimuksen ja hyvin koulutettujen osaajien saatavuus.
- Tieteen taso maailmalla nousee jatkuvasti, mutta Suomi on hyvästä kehityksestä huolimatta jäämässä jälkeen (Tieteen tila 2022).
- Korkeatasoinen koulutus perustuu edellä käyvään tutkimukseen. Kilpailemme osaajista globaalisti. Suomen on oltava houkutteleva uusille osaajille.
- Suomalaisen tutkimuksen pohja on rapautumassa, kun yliopistoille on tullut lisää tehtäviä ja tavoitteita (erit. kasvava opiskelijamäärä) ilman, että yliopistojen perusrahoitusta olisi vastaavasti lisätty. Toisaalta kasvava osuus julkisesta panostuksesta tulee lyhytaikaisena projektirahoituksena, jonka turvin ei pysytä kansainvälisessä kehityksessä mukana.
- Tutkimukseen ja tähän pohjaavaan koulutukseen on panostettava merkittävästi ja pitkäjänteisesti. Uutta luovan tutkimuksen, kehittyneiden tutkimusinfrastruktuurien, kumppanuuksien ja kansainvälisen yhteistyön merkitys kasvaa.

Osaajien ja osaamisen varmistaminen aloitettava nyt.

- Osaajien riittävyys on TKI-tavoitteiden kriittisin tekijä. Kun tavoitellaan 4%-tasoa TKI-menojen osuudelle vuonna 2030, tarvitaan vuosittain merkittävä määrä TKI-lisäpanostuksista (n 600 M€ lisäys vuosittain). Tästä arviolta yli puolet on asiantuntijatyötä. Tämä tarkoittaa siis jopa 3000 uuden TKI-asiantuntijan tarvetta vuosittain!
- Samalla TKI-työn vaatimustaso kasvaa ja osaajien koulutus pohjaa pitää nostaa. Tämä tarkoittaa, että vuosikymmenen loppua kohden tarvitaan vuosittain jopa 1000 tohtoria lisää nykyisen valmistuvan määrän lisäksi, jotta TKI-tavoitteet voidaan saavuttaa.
- Koulutustason nostaminen, uusien tutkijasukupolvien turvaaminen ja kansainvälisten osaajien houkuttelu on nykyisessä tilanteessa entistäkin tärkeämpää. Yliopistot ovat ainoita organisaatioita, jotka tämän pystyvät tekemään.
- TKI-tavoitteisiin pääseminen vaatii korkeaa tutkimuksen ja siihen pohjaavan koulutuksen laatua. Kehitys on Suomessa menossa huolestuttavaan suuntaan: Suomen julkinen yliopistorahoitus laskeutuu suhteessa opiskelijamääriin ja BKT:een koko 2010-luvun, toisin kuin muissa Pohjoismaissa (EUA: Public Funding Observatory 2021).
- Yliopistojen pitkäjänteinen perusrahoitus tulee saada kasvavien koulutustavoitteiden mukaiseksi.

Tehokkaimman vipuvaikutuksen saamiseksi:

Uusia TKI-panostuksia tehtäessä on huomioitava seuraavat painotukset

- Nostetaan yliopistojen perusrahoitusta, jotta voidaan lisätä merkittävästi tohtorien koulutusta. Tohtorikoulutus lisää sekä osaamista että osaajia.
- Vahvistetaan suunnitelmallisesti tutkimusinfrastruktuureja, mikä vahvistaa Suomen tutkimusympäristön kansainvälistä houkuttelevuutta.
- Lisätään korkeatasoisen, uutta luovan tutkimuksen rahoitusta (Suomen Akatemia), jotta turvataan uudet tutkijasukupolvet ja parannetaan myös kilpaillun kansainvälisen tutkimusrahoituksen kotiuttamista.
- Fokusoidaan tuotekehitys- ja innovaatiopainotteisempi TKI-rahoitus (Business Finland) yliopistojen ja yritysten yhteistutkimukseen. Yliopistoveturimalli luo vetovoimaisia osaamis- ja innovaatioekosysteemejä ja houkuttelee osaajia, merkittäviä investointeja ja uusia yrityksiä.

Tiede- ja innovaatiopolitiikan koordinoimiseksi:

- Hallitukset sitoutuvat monivuotisen TKI-rahoitussuunnitelman toteuttamiseen.
- Tutkimus- ja innovaationeuvosto (TIN) seuraa TKI-rahoitussuunnitelman toteutumista ja laatii tiede- ja innovaatiopoliittisen selonteon. TIN raportoi tavoitteiden etenemisestä eduskunnalle ja parlamentaariselle TKI-ryhmälle.
- Turvataan jatkuvuus kohdentamalla julkinen TKI-rahoitus suhdannevaihteluissakin sekä julkista että yksityistä sektoria hyödyttävällä tavalla
- Huolehditaan, ettei lainsäädäntö estä TKI-tavoitteiden toteutumista. Perustetaan tutkimuslainsäädäntöneuvosto Unifin v. 2021 ehdottaman mallin mukaisesti
- Suomi osallistuu aktiivisesti EU:n tutkimus-, innovaatio- ja koulutuspolitiikkaan.
- Hyödynnetään tutkittua tietoa yhteiskunnassa laajasti (Knowledge valorisation).